

Лисиця, що впала з неба

Неля Шейко-Медведєва

П'єса-казка на 2 дії за мотивами українських народних казок
(Скорочено)

Дійові особи:

В о в к.

Л и с и ц я.

В о р о н а.

С і р к о.

З а є ц ь.

Г у с о ч к а.

В і л.

О в е ч к а.

Ч у м а к.

П а с т у ш о к.

Д і в ч и н а.

ДІЯ ПЕРША

Діялося це в ті далекі часи, коли ще звірі і говорили, і співали, а люди їх за рівних мали і про них нові казки складали...

Ніч. Засніжений ліс. Місяць уповні. Чути тупіт, вигуки, постріли, вовче виття. З'являється, кульгаючи, В о в к у пошматовано му дівочому кожусі й барвистій хустці. За ним женуться.

В о р о н а (вигулькує з темряви). Тут він. Сюди! Сюди!

З'являються Чумаки з рушницею, В і л — із перебинтованою шиєю, Д і в ч и н а — зі смолоскипом, П а с т у ш о к — з двома батогами, С і р к о — із залізним ланцюгом. На грудях у Сірка металевий знак його старшинства над собаками. Біля нього — О в е ч к а із дзвіночком. Позаду неї — З а є ц ь із бубном. На голові у Зайця малинова шапка із соболевою оторочкою...

В о в к. Попався! (Падає навкóлішки, затуляє голову лапами.)

Ч у м а к (до присутніх). Відступіть назад! Стрілятиму!

С і р к о. Я протестую! Треба спершу вислухати свідків і винести присуд!

В і л (хрипко, натужно). Свідчу, що саме цей шкуролуп скалічив мене!

З а є ц ь (піднімає лапу). Свідчу, що він погубив моє зайчєня!

Ч у м а к. Свідчу, що цей паливода *1 пограбував мене і моїх побратимів — чумаків!

(*1 Паливода — відчайдушна людина, яка нічого й нікого не боїться і ні перед чим не зупиняється.)

Д і в ч и н а. Свідчу, що цей вовчище гнався за мною і я, щоб врятуватися, кинула йому хустку й кожушок!

П а с т у ш о к. Свідчу, що вчора він заліз у кошару...

О в е ч к а. І, прикинувшись собакою, підмовляв мене піти з ним на вечорниці!

С і р к о. Смерть вовцюганові!

У с і. Смерть! Смерть!

Розступаються. Ч у м а к прицілюється.

В о в к (підхоплюється). Постривайте! А останнє слово?

С і р к о. Говори!

Вовк (знімає кожушок, хустку, кидає на сніг). Каюся! І присягаюсь: якщо помилуєте мене, довіку не їстиму м'яса!

Усі. О-о-о!

В о в к. Буду зайцеві кумом!

В с і. Ого!

В о в к. Пастушкові — помічником! Чумакам — приятелем! Дівчатам — братом! Ще й охоронятиму і ліс, і село від будь-яких напасників.

Німа сцена. Усі вражені. Заєць передає Вовкові малинову шапку старости.

* * *

Пройшло три роки. В о в к тримає своє слово, хоча В о р о н а насміхається над ним, а С і р к о недовіряє.

Одного осіннього дня на подвір'ї Вовка трапилась незвичайна пригода. Раптом згори пролунало пронизливе: "А-а-а-а!".

З неба прямо в лапи Вовку падає якийсь рудий клубок і збиває з ніг. Вовк котиться ліворуч. А клубок — праворуч. Вовк підхоплюється, шкутильгає до непорушної Л и с и ц і.

В о в к. Лиско! (Нахиляється над нею.) Ти жива чи ні?

Л и с и ц я (розплющує очі). Де я?

В о в к. На землі. У Чорнолісі.

Л и с и ц я. Ой, як далеко! А це твоя хата?

В о в к. Моя. (Показує вгору.) А що ти там робила?

Л и с и ц я. Вчилася літати.

В о в к. Хто ж тебе в небо підняв?

Л и с и ц я. Журавель. Я його всю весну й літо вчила танцювати, а він пообіцяв, що навчить мене літати. Підняв аж у захмар'я й каже: "Ну, а тепер лети сама. Я втомився".

В о в к. От безсоромник!

Л и с и ц я. Не те слово! Як же я до свого дому дістануся?

В о в к. Не журися! Я накажу бобрам, щоб вони тобі візок змайстрували, у людей бичка випрошу, і поїдеш собі потихеньку.

Л и с и ц я. Дякую тобі, Вовчику! Тільки ж чи вони тебе послухаються?

В о в к. Послухаються!

Л и с и ц я. Чи не знайдеться в тебе, братику, м'ясця? Страх як хочеться їсти.

В о в к. Ні, сестрице. Капуста є, морква, каша. Хочеш каші? Хочеш сиру?

Л и с и ц я. Так, але я, мабуть, не дошкутильгаю до хати.

В о в к. Не біда. Кашу я тобі принесу, а сир — у кошику, що біля тебе. (Біжить у хату.)

Л и с и ц я (бере сир). Який у вас добрий Вовк!

В о р о н а. Не добрий, а дурний!

Л и с и ц я. Чому, голубко, чому?

В о р о н а. Даси сиру — скажу!

Л и с и ц я (відламує шматок). На! їж на здоров'я!

В о р о н а. Він у нас... прибитий. Три роки тому заліз у кошару... (Щось нашіптує Лисиці.)

Л и с и ц я. Який жах!

В о р о н а. І я так кажу!

Л и с и ц я. І він ні разу?..

В о р о н а. Ні!

Л и с и ц я. А ти, я бачу, розумна пташка... Все бачиш, все знаєш...

В о р о н а. Все, Лисонько! Все чисто і бачу, і знаю!

Л и с и ц я. Мені здається, голубко, що й ми з тобою заприятелюємо.

Далі в п'єсі розповідається про те, як Лисиця живе у Вовка, прикидаючись дуже немічною, беззахисною. Простодушний Вовк її годує, береже. Лисиця ж потай вдягає його кожух, стару шапку, бігає в село красти все, що попадеться. Ворона їй допомагає, оббріхуючи Вовка. Лисиця замислює повернути голодного Вовка на розбійництво. Але він, хоча й ображений, що йому ніхто не вірить, відмовляється: "Ні. Я слово дав...".

Якось Лисиця притягла на подвір'я велику Гуску. За нею женеться розлючений Сірко, прибігли й інші мешканці села. Залякана помстою Лисиці Гуска говорить, що її поцупив Вовк.

Сірко обнюхує Гуску, а вона пахне лисицею. Він вимагає від Вовка, щоб до них вийшла Лисичка-калічка, яка живе тут. Вовк уперто захищає Лисицю, а перелякана Гуска продовжує вказувати на нього.

Обурені звірі забирають у Вовка шапку старости. Він ніяк не може второпати, чому його обмовила Гуска. Лисиця і Ворона підбурюють скривдженого Вовка проти Сірка.

ДІЯ ДРУГА

Те саме подвір'я. Дерева, кущі вкриті памороззю. З комина Вовчої хати валить дим. З лісу виходить Заєць із саморобним луком, піднімає грудку й кидає її у вікно. З хати вибігає Лисиця. Побачивши її, Заєць шмигає в кущі. Лисиця його вистежує і погрожує, що з'їсть його зайченят.

На стежці з'являється Вовк. Він мовчки кладе мішок на землю. Лисиця, побачивши, що в мішку мерзла картопля, налітає на Вовка, б'є його і йде з двору.

* * *

Лисиця з Вороною викрадають у Дівчини клунок з речами, а винним роблять Вовка. Вовк, побачивши в Лисиці обнови, наполягає, щоб вона їх негайно повернула. Але

крутійка знову дурить Вовка: "Це мені віддали по-доброму!" Вона вимінює у довірливого Пастушка Овечку на "чарівний" пиріжок. Начебто, "хто його з'їсть, той стає мудрим-мудрим і щодня зможе гуляти небесним лісом".

Вовк ніяк не збагне, чому йому нічого не дають, цькують собаками. Лиска наставляє Вовка: "Бо тобі личить не просити, а брати!"

Чути ревіння волів, скрип коліс. Це чумаки повертаються додому. Лисиця посилає Вовка відібрати в Чумака рибу. Та він вихоплює рушницю і стріляє у Вовка. "Ось тобі, зраднику!" Вовк, завивши, тікає. А Лисиця падає на дорогу наче мертва. Здивований Чумак кидає її на віз, думаючи, який славний з неї буде комір. Та Лиска не дрімає. Вона скидає з воза рибу, яку Ворона підхоплює і носить у кущі.

На Вовчому подвір'ї Лисиця сортує рибу, але жодної не дає голодному Вовку. Натомість пропонує навчити його ловити рибу в ставку без вудки. Вона стрибає на спину Вовку, який везе її до ставка.

Задоволена Лисиця співає:

Нащо мені той візок,
коли в мене є вовчок!

Я лисичка бувала,
я в небі літала.

З журавля упала —
вовка осідлала.

Нащо мені ті бички?
Мене возять вовчки!..

На ставку Вовк пробиває ополонку. За порадою Лисиці він опускає хвіст у воду, дрижить від холоду і примовляє: "Лови-и-ися, рибко, вели-и-и-ка й мале-е-е-нька..." Лисиця, щоб позбутися Вовка, адже він їй заважає красти, побігла в село за Сірком.

* * *

Ворона починає розуміти, що Лисиця — злодійка, яка замислила чорну справу, і хоче допомогти Вовкові.

В о р о н а. Втікай, Вовче! Лисиця до Сірка побігла.

На березі з'являються С і р к о, Ч у м а к з рушницею, Д і в ч и н а з рогачем, Пастушок із палицею, Л и с и ц я, Віл, Гуска.

Л и с и ц я. Он він! (Швидко тікає.)

Чумак цілиться у Вовка.

В о р о н а (підлітає до Чумака). Не стріляй! Не стріляй! Це не він крав!

С і р к о. А хто ж?

В о р о н а. Лисиця!

С і р к о. Чому ж ти кричала: "Во-о-овк!"?

В о р о н а. Бо Лисиця казала, що вовки від моркви дохнуть.

Ч у м а к. Ну й дурна ж ти!

В о р о н а. А ви дуже мудрі?!

Усі знічуються, вмовкають.

С і р к о (до Вовка). Чого ж ти мовчав? Прийшов би й сказав: так і так...

В о в к. Я каза-а-ав.

С і р к о (подає йому лапу). Вставай!

Ч у м а к. Ну й Лисиця!

С і р к о. За хвіст її — та в суд!

В о в к. Не впіймати вам її. Хата в мене, мов фортеця. А під нею лаз, що тягнеться аж до сусіднього лісу.

До гурту підбігає З а є ц ь.

Заєць (до Вовка). Не дивися на мене, катюго! (Вклоняється усім іншим.) Шановні сільчани! Мене прислали до вас звірі по малинову шапку, бо ми хочемо обрати собі лісового старосту.

В о в к. Кого?

З а є ц ь. Лисицю, що впала з неба.

Усі сміються.

(Розгублено.) Чому смієтеся? Вона ж така сердечна, така...

Ч у м а к (до зали). Ну, що ж! Піднесемо їй шапку! За гарну науку!

* * *

Вовкова хата. О в е ч к а в брудному кожушку понуро тупцює біля кілка, до якого її прив'язано. З хати виходить Л и с и ц я. В лапах у неї ніж.

О в е ч к а (побачивши ніж, злякано). А мені оте... гостре не подобається.

Л и с и ц я. Дурненька! Я переріжу ним шнурок, і ми з тобою, обнявшись, полетимо на небо...

На подвір'я влітає В о р о н а.

В о р о н а. Чепурися, Лиско! І люди до тебе йдуть, і звірі! Шапочку тобі малинову несуть!

Л и с и ц я. Справді? А що з Вовком?

В о р о н а. Прибили й укинули в ополонку.

Л и с и ц я біжить у хату, тягнучи за собою О в е ч к у. На подвір'ї з'являються Ч у м а к і З а є ц ь. У лапах у Зайця — шапка лісового старости.

З а є ц ь. Гей, Лисичко, де ти?

Л и с и ц я (визирає з вікна). Тут...

З а є ц ь. Вийди до нас.

Ч у м а к. Ми порадилися, Лисонько, і вирішили обрати тебе лісовим старостою!

Л и с и ц я. О! Дякую вам за честь!

Ч у м а к. Отже, згода?

Л и с и ц я. Еге...

Ч у м а к. Тоді прийми від нас цю шапку і носи її собі на радість!

Л и с и ц я. Не можу вийти. Ногу підвернула. Нехай Заєць принесе її в хату. (Зачиняє вікно.)

Ч у м а к. Е, ні. Мені наказано, щоб я тобі її надягнув і присягу з тебе взяв.

Пауза.

(До Зайця.) Обманув ти нас, Зайче! Не хоче Лиска старостувати! (Повертається і йде геть.) Доведеться обрати Ведмедя.

З а є ц ь іде за ним. З хати вибігає Л и с и ц я.

Л и с и ц я (підбігає до Чумака). Ні, ні, я хочу! Хочу!

У цей час із лісу вибігають Вовк, Сірко, Дівчина, Пастушок, Гуска. Лисиця кидається до хати, але на порозі з'являється О в е ч к а з кочергою.

П а с т у ш о к. Моя Біляночка!..

Д і в ч и н а (хапає Лисицю за кожух). Мій кожух! Мої коралі!

В о р о н а (скидає з шиї дукачі). І дукачі *1 твої.

Ч у м а к . Ведіть у село розбійницю!

В о в к. Ох, Лисичко, Лисичко...

Л и с и ц я. Не охкай! Якщо я, впавши з неба, не загинула, то на землі таки не пропаду!

Я — лисичка бувала,

З журавля упала,

я у небі лігала,

всіх вас ошукала *2!

В о р о н а. Іди, йди, "розумнице"!

Ч у м а к, П а с т у ш о к, Д і в ч и н а ведуть Л и с и ц ю.

З а є ц ь (віддає Вовкові шапку). Вибач, куме...

**1 Дукач — жіноча прикраса у вигляді монети.*

**2 Ошукала — обдурила.*